

Ar dzimumu saistītā vardarbība pret sievietēm – ES mēroga apsekojums

/// *Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 21. pantā ir atzītas tiesības netikt diskriminētam, tostarp dzimuma dēļ.*

Politikas konteksts

Gan Eiropas Parlamenta 2009. gada 26. novembra rezolūcijā par vardarbības pret sievietēm izskaušanu, gan Eiropas Savienības Padomes 2010. gada 8. marta secinājumos par vardarbības pret sievietēm izskaušanu ir uzsvērts, ka trūkst regulāru un salīdzināmu datu par vardarbību pret sievietēm Eiropas Savienībā (ES). Lai gan dažas ES dalībvalstis ir veikušas šādus apsekojumus, to rezultātus nav iespējams salīdzināt vai tie ir novecojuši.

Tādēļ Eiropas Parlamenta 2009. gada 25. novembra Rezolūcijā par Stokholmas programmu Eiropas Savienības Pamattiesību aģentūra (FRA) tika aicināta apkopot un publicēt „uzticamus un salīdzināmus statistikas datus par jebkuriem diskriminēšanas iemesliem [...] un ievērot vienādu attieksmi pret šiem atšķirīgajiem iemesliem, iekļaut salīdzināmus datus par vardarbību pret sievietēm Eiropas Savienībā”.

Šādi uzticami un salīdzināmi dati ir ļoti svarīgi, lai novērtētu šīs problēmas apjomus un rastu piemērotus risinājumus.

Galvenās problēmas

Vardarbība pret sievietēm un ES

Vardarbība pret sievietēm joprojām ir steidzami risināma problēma ES dalībvalstīs, jo tā apdraud tādas sieviešu galvenās pamattiesības kā cieņa, iespēja griezties tiesu iestādēs un dzimumu līdztiesība. Vardarbības pret sievietēm ietekme skar ne tikai tieši iesaistītos individuālus – cietušo(-ās) un vainīgo(-s) –, bet arī daudz plašāku personu loku – ģimenes, kopienas un sabiedrību kopumā.

Līdztiesība starp sievietēm un vīriešiem ir viens no galvenajiem ES principiem. Tas ir iekļauts ES līgumos un

Eiropas Savienības Pamattiesību hartā. Vardarbību pret sievietēm var sasaistīt ar vairākiem hartas pantiem, piemēram, par cilvēka cieņu (1. pants), tiesībām uz dzīvību (2. pants), tiesībām uz personas neaizskaramību (3. pants), par spīdzināšanas un necilvēcīgu vai pazemojošu izturēšanos vai sodu aizliegumu (4. pants), tiesībām uz brīvību un drošību (6. pants) un diskriminācijas aizliegumu (21. pants). Eiropas Komisija 2010. gada 21. septembra dokumentā „Sieviešu un vīriešu līdztiesības stratēģija (2010.–2015. gads)” no jauna apstiprināja ES apņemšanos apkarot vardarbību, kas saistīta ar dzimumu.

FRA apsekojums par vardarbību pret sievietēm

Eiropas Savienības Pamattiesību aģentūra (FRA) 2011.–2012. gadā veiks ES mēroga apsekojumu par vardarbību pret sievietēm. Šis ir pirmais šāds apsekojums, kur pēc nejausības principa tiek atlasīti un intervēti 40 000 sieviešu 27 ES dalībvalstīs un Horvātijā. Tādējādi tas sniegs pārlicinošus un salīdzināmus datus, kas nepieciešami politikas veidotājiem, lai izstrādātu pamatotu, uz mērķauditoriju orientētu politiku šādas vardarbības apkarošanai.

Apsekojuma konkrētie mērķi ir šādi:

- sniegt pierādījumus, kas nepieciešami, lai galvenās ieinteresētās personas, piemēram, politikas veidotāji, praktizējošie speciālisti un nevalstiskās organizācijas, varētu izstrādāt politiku un citus pasākumus vardarbības pret sievietēm apkarošanai;
- pirmo reizi nodrošināt ES mēroga salīdzināmu datu pieejamību attiecībā uz sieviešu pārdzīvojumu apjomu un veidu saistībā ar fizisko, seksuālo un psiholoģisko vardarbību – tostarp, vai sievietes ir ziņojušas par pārdzīvoto un kādu atbalstu tās saņēmušas vardarbības paziņošanas gadījumā;
- veicinātu datu vākšanu tādu rādītāju izstrādei, kas tiks izmantoti, lai pārbaudītu, vai nenotiek vardarbība pret sievietēm, un saistībā ar to sniegto atbalstu.

Vardarbības pret sievietēm izteikšana rādītājos

Apsekojuma mērķis ir konstatēt sieviešu pārdzīvojumus „īkdienas” vardarbības dēļ, tostarp **fiziskās, seksuālās un psiholoģiskās vardarbības dēļ**, saistībā ar seksuālo uzmākšanos un izsekošanu, ko veic esošie un bijušie partneri un personas, kuras nav partneri, pēdējo 12 mēnešu laikā un kopš 15 gadu vecuma. Apsekojuma mērķis ir arī izteikt rādītājos **ar vardarbību saistītos pārdzīvojumus līdz 15 gadu vecumam**, lai iegūtu visaptverošu ainu par vardarbību, ko sievietes pārdzīvojušas visas dzīves laikā.

Apsekojumā īpaša uzmanība tiks pievērsta dažādās vietās, piemēram, mājās vai darbavietā, pārdzīvotajai vardarbībai, kā arī vardarbības / seksuālas uzmākšanās veidiem, kas tiek īstenoti, izmantojot tādas jaunās komunikāciju tehnoloģijas kā īsziņas vai tīklošanas vietnes internetā. Apsekojumā tiks iekļauti arī jautājumi attiecībā uz vardarbības biežumu un smaguma pakāpi, vardarbības fiziskajām, emocionālajām un psiholoģiskajām sekām, veselības aprūpes un citu pakalpojumu izmantošanu, apmierinātību ar saņemtajiem pakalpojumiem, kā arī jautājumi attiecībā uz sieviešu pārdzīvojumiem, sazinoties ar policiju, un drošības sajūtu.

Metodika

FRA apsekojums par vardarbību pret sievietēm būs liela mēroga kvantitatīvu datu vākšanas uzdevums, pamatojoties uz sīki izstrādātu apsekojuma anketu. Apsekojums ietvers standartizētas tiešas intervijas ar 1 500 pēc nejaušības principa izvēlētām sievietēm no katras valsts, kopā veicot intervijas ar **40 000 sievietēm** visā ES. Ar rezultātiem tiks iegūti reprezentatīvi dati par vardarbību pret sievietēm ES un valsts līmenī.

Ņemot vērā dažādos vardarbības pret sievietēm veidus un jebkuras konkrētas izpētes metodikas raksturīgos ierobežojumus, ir svarīgi atzīt, ka apsekojumā nebūs iespējams izteikt rādītājos visu veidu vardarbību pret sievietēm. Piemēram, relatīvi reti vardarbības veidi vai tādi veidi, kas galvenokārt skar noteiktas iedzīvotāju apakšgrupas, – sieviešu un meiteņu tirdzniecība vai sieviešu dzimumorgānu kropļošana – netiktu pienācīgi atspoguļoti, izvēloties respondentus pēc nejaušības principa.

Sagatavošanās darbs pilna mēroga apsekojumam

Kopš 2010. gada FRA ir sākusi apspriešanos ar ieinteresētajām personām un ekspertiem, lai izstrādātu projektu tās apsekojumam par vardarbību pret sievietēm, pievēršot

uzmanību apsekojuma tvērumam un mērķiem, ES un valsts līmeņa politikas veidotāju vajadzībām un apsekojuma metodikas tehniskajiem aspektiem.

FRA 2010.–2011. gadā veica vardarbības pret sievietēm testa sagatavošanas pētījumu sešās ES dalībvalstīs: Itālijā, Polijā, Somijā, Spānijā, Ungārijā un Vācijā. Sagatavošanas tests bija paredzēts tam, lai palīdzētu FRA izstrādāt apsekojuma jautājumus, ar kuriem varētu iegūt salīdzināmus rezultātus par sieviešu pārdzīvojumiem vardarbības dēļ ES. Sagatavošanas testā tika izpētīta dažādu sieviešu izpratne par galvenajiem jēdzieniem, kas tiks pētīti apsekojumā: tie ir saistīti ar pārdzīvojumiem fiziskas, seksuālas un psiholoģiskas vardarbības dēļ mājās un darbavietā, kā arī jaunā vidē, piemēram, tīklošanas vietnēs internetā.

Pierādījumos pamatoti ieteikumi

Rezultāti

Apsekojuma rezultāti, kas tiks publicēti 2013. gadā, sniegs nepieciešamo informāciju notiekošām debatēm par ES līmeņa rīcību, lai apkarotu vardarbību pret sievietēm – piemēram, pieņemtu jaunus tiesību aktus, saskaņotu esošos tiesību aktus vai programmas nolūkā veicināt informētību ES pilsoņu vidū. Katrā valstī apsekojums sniegs informāciju, kas nepieciešama policijas darbam, veselības un sociālās aprūpes nozarēm un pilsoniskās sabiedrības organizācijām, palīdzot efektīvi sadalīt resursus un uzlabot pakalpojumus. Piemēram, aptuvens vardarbības gadījumu skaits, cietušo vajadzības un to attieksme pret saņemtās palīdzības kvalitāti var rosināt veikt atkārtotus novērtējumus par resursiem, kas pieejami valsts un nevalstisko cietušo atbalsta dienestos.

Papildu informācija:

Lūdzu, apmeklējiet FRA tīmekļa vietni:
<http://fra.europa.eu>,

jo īpaši:
http://fra.europa.eu/fraWebsite/research/projects/proj_eu_survey_vaw_en.htm.

Vai sazinieties ar FRA:
information@fra.europa.eu.